

Jakelussa mainitut

PAKKOKEINOLAIN 10 LUVUN 60 §:N SOVELTAMISTA KOSKEVA SEURANTA

Vuoden 2014 alussa voimaan tullut pakkokeinolain 10 luvun 60 § käsittelee salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittamista. Käsitellessään hallituksen esitystä 14/2013 vp eduskunnan lakivaliokunta totesi seuraavaa (LaVM 17/2013 vp):

Hallituksen esityksessä salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittamista koskevaa uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi koskien tilanteita, joissa pakkokeinon kohteena olleen epäillyn henkilöllisyys ei ole vielä selvillä ilmoittamista koskevan määräajan tai ilmoittamisen lykkäyksen päättyessä. Näissä tilanteissa pakkokeinosta olisi ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä. Lisäksi pykälään tehtäisiin eräitä teknisluonteisia muutoksia. Lakivaliokunnalla ei ole esitykseen tältä osin huomauttamista.

Asiantuntijakuulemisissa eräät tahot ovat kuitenkin esittäneet huolensa eräistä muista säännökseen liittyvistä perusratkaisuista, joihin ei nyt ehdoteta muutosta. Pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1 momentin mukaan epäiltyyn kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava hänelle kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi, taikka esitutkinta on muuten päätetty tai se on keskeytetty. Pykälän 2 momentin mukaan epäiltyyn kohdistetusta peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi. Pykälän 3 momentin mukaan ilmoitusta saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on *perusteltua* käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Lisäksi ilmoitus saadaan jättää kokonaan tekemättä, jos se on *välttämätöntä* valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Tämän sääntelykokonaisuuden on katsottu yhdessä poliisilain vastaavan sääntelyn kanssa lisäävän peitehenkilön ja tietolähteen paljastumisriskiä ja siten aiheuttavan riskin kyseisten henkilöiden turvallisuudelle. Toisaalta on esitetty, että edellä todetun lykkäyksen ja erityisesti ilmoittamatta jättämisen kynnyks on turhan korkea ja että laissa olisi oltava poikkeussäännös ilmoittamisesta niitä tilanteita varten, joissa tutkinnassa hyödynnettävää materiaalia ei synny.

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn eräänä lähtökohdana on ollut, että sellaisten laeilla 806/2011 ja 872/2011 hyväksytyjen säännösten, joita nyt käsitellyssä ovat hallituksen esitykset eivät kata, nostaminen uuteen käsittelyyn ei ole asioiden laajuus ja vaikeus sekä johdonmukainen lainsäädäntötyö ja hyvä lainvalmistelutapa huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Tästä lähtökohdasta huolimatta lakivaliokunta yhtyy asiantuntijakuulemi-

sissa esitettyihin huolenaiheisiin. Vaikka poliisi- ja pakkokeinolain säännökset sisältävätkin mahdollisuuden, jonka mukaan ilmoituksen tekemistä voidaan lykätä ja eräissä tapauksissa se voidaan jättää kokonaan tekemättä, lakivaliokunta pitää erityisen tärkeänä, että hallitus seuraa ja arvioi jatkossa sääntelyn toimivuutta. Arvioinnissa on otettava huomioon myös se, miten asiakokonaisuuteen vaikuttavat valmisteilla olevat anonyymi todistelu ja todistajansuojeluohjelmat. Samalla on syytä huolehtia siitä, kuten perustuslakivaliokunta lausunnossaan (PeVL 32/2013 vp) toteaa, että salaisten pakkokeinojen käyttöön liittyvän oikeussuojajärjestelmän – etenkin tuomioistuimen lupamenettelyn, viranomaisten sisäisen valvonnan ja oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnan – toimivuus varmistetaan sekä säädösten tasolla että käytännössä.

Edellä todetun nojalla lakivaliokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa ja arvioi salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käytöstä ilmoittamista koskevan sääntelyn soveltamista erityisesti tietolähteiden turvallisuuden ja oikeusturvan kannalta. Tämä selvitys tulee antaa eduskunnalle vuoden 2014 loppuun mennessä.

Lakivaliokunta ehdotti seuraavaa lausumaa:

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa selvityksen salaisten pakkokeinojen käytöstä ilmoittamista koskevan sääntelyn soveltamisesta vuoden 2014 loppuun mennessä.

Eduskunta päätti hyväksyä tällaisen lausuman (EV 203/2013 vp).

Oikeusministeriö pyytää jakelussa mainittuja tahoja jo nyt varautumaan sopiviksi harkitsemillaan toimenpiteillä siihen, että oikeusministeriö tulee syksyllä 2014 tiedustelemaan niiltä pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n soveltamisesta saatuja kokemuksia erityisesti tietolähteiden turvallisuuden ja heidän oikeusturvansa kannalta.

Ylijohtaja

Asko Välimaa

Lainsäädäntöneuvos

Jukka Lindstedt

JAKELU

Sisäministeriö

Puolustusministeriö

Valtiovarainministeriö

Valtakunnansyyttäjänvirasto